

Významné osobnosti naší univerzity

Vzpomínka na prof. JUDr. Jaroslava Stránského

Dne 13. srpna 2003 uplyne již 30 let od úmrtí významného českého politika, novináře a pedagoga prof. JUDr. Jaroslava Stránského, jehož jméno je spjato s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně.

Jaroslav Stránský se narodil 15. ledna 1884 v Brně, v rodině Adolfa Stránského, zakladatele a předsedy Moravské lidové pokrokové strany a Lidových novin. Po absolvování klasického gymnázia v Brně studoval práva na Karlově univerzitě v Praze, kde r. 1907 získal doktorát. Ve studiích pokračoval na univerzitě v Berlíně.

Počátek Stránského *pedagogického působení* na Právnické fakultě Masarykovy univerzity se pojí s r. 1921, kdy se habilitoval a stal soukromým docentem trestního práva a řízení. V r. 1934 byl jmenován bezplatným mimořádným profesorem na téže fakultě. Své tamní, téměř osmnáctileté působení ukončil ve školním roce 1938/39, kdy v dopise adresovaném tehdejšímu děkanovi oznamuje, že se bez námitek podřizuje usnesení vlády, aby v činné službě státní nebyli ponecháni zaměstnanci židovského původu. Na fakultu se prof. Stránský vrátil po svém návratu z exilu v Londýně. V červnu 1945 jej prezident republiky jmenoval řádným profesorem práva a řízení trestního. V letním semestru téhož roku byl uvolněn pro výkon funkce člena vlády. Vztahy s fakultou však nepřerušil, ať stál v čele ministerstva spravedlnosti či ministerstva školství a osvěty.

Činnost politická byla už od mládí nejdílnou součástí života J. Stránského. V době služby v rakousko-uherské armádě byl degradován z důvodu politické podezřelosti. Na konci I. světové války byl členem Revolučního národního shromáždění v Praze, které v listopadu 1918 vyhlásilo Československou republiku. V této době byl již členem strany Československé národní demokracie. Podílel se rovněž na formulování Ústavy Československé republiky z 29. ú-

nora 1920. Jakožto „vůdčí duch opozičního moravského křídla národních demokratů“ založil před parlamentními volbami v r. 1925 vlastní Národní stranu práce. Ve volbách však tato strana neuspěla a v r. 1930 zanikla. Vedení strany pak doporučilo členům připojení k národním socialistům. V září 1938 se stal Jaroslav Stránský členem Výboru na ochranu republiky. Po Mnichovu se přidal k poslancům protestujícím u prezidenta Beneše proti přijetí mnichovského diktátu. S příchodem nacistů v březnu 1939 odešel s rodinou do Anglie, kde se stal členem Státní rady a od října 1941 do dubna 1945 působil jako ministr spravedlnosti Československé exilové vlády. Od ledna 1944 stál také v čele národně socialistické politické skupiny. Pravidelně se podílel na vysílání BBC do Československa. Po svém návratu z exilu byl členem vlád Národní fronty, poslancem Národního shromáždění a místopředsedou Národně sociální strany. V dubnu 1946 se stal mimořádným členem České akademie věd a umění.

Politické změny, jež přinesl 25. únor 1948, znamenaly konec politické kariéry i pedagogického působení Jaroslava Stránského na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Zbývající léta života prožil prof. Stránský opět v exilu v Londýně. Působil nejprve v britské BBC, od r. 1951 v rozhlasové stanici Svobodná Evropa, kde však vystupoval pod jménem Jan Zedník. Pracoval také v Kuratoriu dr. Edvarda Beneše. Dne 13. srpna 1973 v Londýně zemřel.

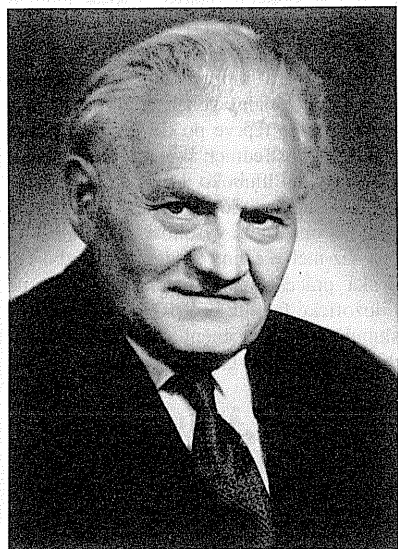
Jaroslav Stránský se po téměř celý svůj život věnoval i publikační činnosti. Z období první republiky třeba připomenout knižní vydání souborů článků publikovaných v Lidových novinách s názvem *Poslanec píše vládě* z roku 1933 s předmlouvou Ferdinanda Peroutky, *Strážme si Československo* z r. 1935 a *Po prezidentské volbě* z r. 1936. Po II. světové válce vyšly jeho rozhlasové promluvy vysílané britskou stanicí BBC v knize *Hovory k domovu*. Během druhého exilu v Londýně byly publikovány další Stránského práce, např. *Odsun Němců z Československa z hlediska národního a mezinárodního* (1953) a *Sedmdesát výro-*

čí narození dr. Edvarda Beneše (příspěvek do publikace, 1954). Jaroslav Stránský nebyl však jen politikem, byl také profesorem trestního práva a řízení a ve své publikační činnosti se zabýval i vědeckými otázkami právními. V práci nazvané *Vítele poškozeného ve skutkových podstatách trestního práva* z r. 1921 se zabýval tématem v trestněprávní literatuře známým pod názvem „přivolení poškozeného k trestnému činu“. Ve Vědecké ročenice PF MU publikoval články *Právo a milost* (1923), *Právo a revoluce* (1924) a *Problém tiskové opravy* (1928). V roce 1930 vyšla další jeho studie nazvaná *Smysl a předmět tiskové opravy*.

Prof. JUDr. Jaroslav Stránský byl osobností, jejíž politická i pedagogická činnost přispěla významnou měrou k rozvoji Masarykovy univerzity i k její mezinárodní prestiži.

V. KALYODOVÁ

Vzpomínka na PhDr. Karla Tihelku, CSc. 12. 7. 1898 – 16. 7. 1973

V letech 1951-1957 externě působil na tehdejší katedře prehistorie Filozofické fakulty naší univerzity moravský archeolog PhDr. Karel Tihelka, CSc., v té době ředitel Moravského zemského muzea v Brně a výrazná postava brněnského kulturního života vůbec. Od jeho smrti uplynulo letos v červenci již 30 let. Proto mu věnujeme následující vzpomínku.

Karel Tihelka přednášel na katedře prehistorie o své nejoblíbenější etapě pravěku – o době bronzové, k níž přibíral ještě i starší dobu železnou – halštatskou. Byl jsem jedním z tehdejších studentů prehistorie a dodnes vzpomínám na jeho putavé výklady, které prokládal četnými, často i humornými historkami z dějin archeologie. Nezapřel svoji dlouholetou učitelskou profesi. Svoje přednášky zahajoval na minutu přesně a celou vymezenou dobu dovedl udržet pozornost posluchačů jak vlastní odbornou tematikou, tak mnoha hluboce lidskými sentencemi, které čerpal z vlastních životních zkušeností i z bohatých znalostí krásné i odborné literatury. Několik nás – mladších posluchačů – ovlivnil natolik, že jsme se zúčastnili jeho archeologických výzkumů na kopci Cezavy u Blučiny nedaleko Brna a specializovali se rovněž na bádání o době bronzové. Shodou okolností jsem jako začínající asistent na katedře prehistorie přebíral Tihelkovy přednášky a semináře a úporně se snažil, abych jej se ctí nahradil.

Karel Tihelka se narodil 12.7.1898 v Bučovicích. Po maturitě na tamním reálném gymnáziu strávil krátký čas v římskokatolickém semináři v Brně, odkud však brzy odešel. Léta 1916-1918 prožil jako kadet a později rakouský oficír na frontách první světové války (sloužil v Přemyslu, pak na italském bojišti, zažil italskou ofenzivu na Piavě atd.). Válku šťastně přežil, ale na její hrůzy dlouho vzpomínal. Za první republiky působil jako učitel na Bučovicku, Slavkovsku a Brněnsku. Od mládí jej zajímala historie rodného kraje, která jej záhy přivedla, spolu s vlivem regionálních archeologů A. Procházky a M. Chleboráda, také k archeologii. Roku 1931 se proto zapsal – již jako zkušený kantor – na studium prehistorie k profesoru E. Šimkovi a historie k profesorům R. Urbánkovi a F. Hru-